

Güncel Alan Eğitimi Araştırmaları

Editör: Ömer Tuğrul KARA

GÜNCEL ALAN EĞİTİMİ ARAŞTIRMALARI

Editör
Ömer Tuğrul KARA

akademisyen.com

ONLINE SİPARİŞ

9 786052 589076

AKADEMİSYEN KİTAPevi

Halk Sokak No: 5/A Sıhıye-Yenişehir/ANKARA

Tel: 0312 431 16 33 - 0312 432 21 84

akademisyenyayinevi

akademisyeny

Güncel Alan Eğitimi Araştırmaları

Editör

Ömer Tuğrul KARA

© Copyright 2020

Bu kitabın, basım, yayın ve satış hakları Akademisyen Kitabevi A.Ş.'ne aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kağıt ve/veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Tablo, şekil ve grafikler izin alınmadan, ticari amaçlı kullanılamaz. Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır.

ISBN

978-605-258-907-6

Kitap Adı

Güncel Alan Eğitimi Araştırmaları

Editör

Ömer Tuğrul KARA

Yayın Koordinatörü

Yasin Dilmen

Sayfa ve Kapak Tasarımı

Akademisyen Dizgi Ünitesi

Yayıncı Sertifika No

25465

Baskı ve Cilt

Sonçağ Matbaacılık

Bisac Code

EDU000000

GENEL DAĞITIM

Akademisyen Kitabevi A.Ş.

Halk Sokak 5 / A

Yenişehir / Ankara

Tel: 0312 431 16 33

siparis@akademisyen.com

www.akademisyen.com

İÇİNDEKİLER

- Bölüm 1 Türkçe Öğretiminde Kullanılan Drama Teknikleri 1
Ömer Tuğrul KARA
Yakup UÇAR
- Bölüm 2 Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde
Kültürlerarası İletişimsel Yeterlik..... 15
Bayram ÖZBAL
- Bölüm 3 Öğrencilerin Görüşleri Doğrultusunda Yabancı Dil
Eğitiminde Kullanılan “Netzwerk B1” Ders Kitabının Konu
Yönünden Değerlendirilmesi 31
Arzu ORHAN
- Bölüm 4 Dijital Dünyanın Tehlikeleri ve Fırsatları Karşısında
Çocuk Olmak: Dijital Okuryazarlık 45
Nazire Burçin HAMUTOĞLU
Simge SÜLLÜ DURUL
- Bölüm 5 İşbirlikli Eğitim Yöntemi Çerçevesinde
İlköğretim Müzik Dersi Kazanımları İçin Örnek Model..... 69
Emre ÜSTÜN
- Bölüm 6 Solfej Eğitiminde Eşlik Desteğinin Başarı
Düzeyine Etkisinin İncelenmesi 91
Hakan BAĞCI
Filiz KAMACIOĞLU
Özcan ÖZBEK
- Bölüm 7 Müzik Öğretmeni Adaylarının Müzik Benliği
Algısı Düzeylerinin İncelenmesi 103
Özlem KILINÇER
Mehtap AYDINER UYGUN
- Bölüm 8 Müzik Benliği Algısı Ölçeğinin (Müzben)
Psikometrik Özelliklerinin İncelenmesi 115
Mehtap AYDINER UYGUN
Özlem KILINÇER
- Bölüm 9 Matematik Ödevi Sürecinde Aile Desteği
Ölçeğinin Geliştirilmesi 127
Bülent Nuri ÖZCAN
Ahmet DELİL
Derya GÖĞEBAKAN YILDIZ

İçindekiler

Bölüm 10	Matematik Öğretiminde Sözsüz İspatlar ve Yeni Örnekler.....	141
	<i>Ahmet DELİL</i>	
Bölüm 11	Ortaokuldaki Üstün Yetenekli Öğrencilerin Matematiksel Yaratıcılık ve Eleştirel Düşünme Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	151
	<i>Burak KARABEY</i>	

Bölüm 5

İŞBİRLİKLİ EĞİTİM YÖNTEMİ ÇERÇEVESİNDE İLKÖĞRETİM MÜZİK DERSİ KAZANIMLARI İÇİN ÖRNEK MODEL

Emre ÜSTÜN¹

GİRİŞ

Eğitim ortamında öğrencilerin düşüncelerini açıkça ortaya koyabilecekleri, birbirlerini dinleyerek ve önemseyerek tartışabilecekleri ve sorumluluk alabilecekleri etkinliklerin daha verimli olması açısından etkili bir öğretim sürecinin gerçekleşmesi ve etkinlikler için uygun eğitim yöntemleri seçilerek derslerde uygulanması günümüz eğitim anlayışının öne çıkan gerekliliklerinden bir tanesidir. “Bireyi yalnız başına bırakarak ona devinsel eylem ve duygularını uyarma olanağı sağlayabiliriz fakat bu yolla onun kendisinin de bir parçası olduğu yaşamdaki varlıkların anlamını kavraması sağlanamaz. Ancak bir bireyin araç ve gereçleri kullanırken yanındakilerle ilgilenmesi, yanındakilerin de bilinçli, yeteneklerini kullanarak işe katılması koşulu ile ortak bir paylaşma içinde, yeteneğin toplumsal gelişimi sağlanabilir” (Dewey, 1996:42). Kullanılan eğitim yöntemleri ile ilkökul ve ortaokul seviyesinde eğitim veren öğretmenler bu alanda etkin bir biçimde yer almaktadırlar. Yapılan çalışmalar incelendiğinde öğrencilerin öğretim ortamında pasif kalmamaları ve kendilerini geliştirebilmeleri açısından öğretmenlerin geleneksel yöntemlerden vazgeçerek yeniden düzenlenmiş olan eğitim yöntemlerine yönelmesi gerekmektedir.

Yapılan araştırmalar, öğrencilerin derse aktif katılımını yeniden düzenlenmiş olan bu yöntemlerin kullanımıyla daha kolay hale geleceğini belirtilmektedir. Yılmaz'ın (2001) da çalışmasında değindiği üzere bu eğitim yöntemlerinin doğru uygulanması, her öğrenciye soru sorma, yanıtlama ve düşüncelerini açıklama fırsatı vermektedir. Ayrıca yüksek özgüven, empatik yaklaşım, iletişim becerileri, problem çözme, yaratıcı ve eleştirel düşünmenin gelişimine de büyük katkı sağlanmaktadır. Buna bağlı olarak öğretmenler öğrenci merkezli eğitim ortamı oluşturmalı, öğrencilerini aktif ve araştırmacı hale getirmelidir. Eğitim ortamında öğretmen düzenleyici, kararları veren öğrencileriyle bulunduğu ortamın hâkimi

¹ Dr. Öğretim Üyesi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, emreustun1@hotmail.com

olarak görülmektedir. Bir eğitimcinin eğitim süreci boyunca öğrencilerini detaylı biçimde analiz ederek onların aktif biçimde katılımını ve niteliklerini arttıracak uygun bir eğitim ortamı yaratması gerekmektedir. Bu ortamı sağlamak ve tasarlamak amacıyla öğretmenlerin kendilerini güncelleyerek yeniden düzenlenmiş eğitim yöntemlerine yönelmesi ve bu yöntemleri uyguladıkları sınıf ve konulara göre çeşitlendirerek kullanması öğrencilerin gelişim süreci açısından büyük önem taşımaktadır. Günümüz eğitim anlayışında bu durum yeni öğretim yöntemleriyle yeniden tasarlanarak öğrenciyi merkeze alan, öğretmen öğrenci ilişkisini farklılaştıran ve öğrenci katılımını arttıran bir anlayış ortaya çıkarmıştır. Bu ortamları sağlayan öğretim yaklaşımlarının başında işbirlikli öğrenme gelmektedir. “İşbirlikli öğrenmeyi diğer öğretim yöntemlerinden ayıran en önemli yanı zengin kuramsal geçmişinin bulunması, üzerinde çok fazla bilimsel araştırma yapılmış olması ve eğitimin her kademesinde uygulanmasıdır” (Johnson, Johnson ve Holubec, 1994:13). İşbirlikli öğrenme yönteminin eğitim ortamında kullanımı ile bu ortamda eğitim alan öğrenciler bilinç, farkındalık, motivasyon, özyeterlilik vb. yönlerden, sosyal ve psikolojik açıdan çok yönlü bireyler olarak gelişim göstereceklerdir.

“İşbirlikli öğrenme modeli çok farklı şekillerde isimlendirilmiş ve tanımlanmıştır. Modelin İngilizcede “Cooperative Learning” olarak geçen ismini Açıköz (1992) “İşbirlikli öğrenme” ve Gömleksiz (1993) ise “Kubaşık öğrenme” olarak dilimize aktarmaktadırlar. Ayrıca, İngilizce literatürde modelin karşılığı olarak; “Work Group”, “Collaborative Learning”, “Collective Learning”, “Learning Communities”, “Peer Learning”, “Reciproal Learning”, “Team Learning”, “Study Circles”, “Study Group”, “Peer Teaching” ve “Team Work” gibi sözcüklerin kullanıldığına da rastlanmaktadır. Modelin yukarıda verilen farklı adları dilimize, çoğunlukla “işbirlikli öğrenme” olarak çevrilmektedir. Literatürde; “işbirlikli öğrenme modeli”, “işbirlikli öğrenme yöntemleri”, “işbirlikli öğrenme yöntem/teknikleri” ve “işbirlikli öğrenme” ifadeleri aynı anlamda kullanılmaktadır” (Bayrakçelen, S., Doymuş, K., Doğan, A., 2013:2). İşbirlikli öğrenme öğrencilerin öğrenme hedeflerini gerçekleştirmek amacıyla küçük gruplar halinde çalışmalarını ve bu çalışmalar sonucunda başarıları için ödüllendirildikleri eğitim sürecidir. Bu öğretim modelini öğrencilerin eğitim ortamında aktif bir rol benimseyerek sorumluluk alabildiği öğrenci merkezli bir model olarak tanımlayabiliriz. Bu bağlamda işbirlikli öğrenme modelini farklı araştırmacılar farklı şekillerde tanımlamışlardır. Slavin (1988)’e göre işbirlikli öğrenme; 2-6 kişilik küçük öğrenci gruplarının çalıştıkları ve farklı biçimlerde ödüllendirilme yöntemlerini içeren bir eğitim yöntemidir. Gömleksiz’in (1997) tanımına göre ise işbirlikli öğrenme, öğrencilerin sınıf ortamında küçük karma kümeler kurarak, ortak bir amaç doğrultusunda, akademik

bir konuda birbirlerinin öğrenmelerine yardımcı oldukları, genelde küme başarısının değişik yollarla ödüllendirildiği bir öğrenme yaklaşımıdır. Doymuş vd. (2004)'e göre; öğrencilerin küçük gruplar oluşturarak birbirlerinin öğrenmelerine yardımcı oldukları, aktif katılımlarıyla özgüvenlerini arttırarak problem çözme ve eleştirel düşünme becerilerini geliştirdikleri bir eğitim yöntemidir. Açık göz (2003)'e göre; ortak bir amaç doğrultusunda küçük öğrenci gruplarının birbirlerinin öğrenmelerine yardımcı oldukları ve başarının farklı şekillerde ödüllendirildiği bir eğitim yaklaşımıdır. Demirel (2006) in çalışmasında Christison, (1990)'in anlatımına göre; öğrencilerin küçük gruplar halinde bir araya gelmesiyle ve birlikte çalışma yoluyla ortak bir amaca bağlı kalarak bir problemi çözme, bir görevi yerine getirme ve bir konuyu öğrenme yaklaşımıdır (Demirel, 2006: 135; Christison, 1990:6). Johnson, Johnson ve Holubec (1994)' e göre ise; öğrencilerin kendi ve diğer öğrencilerin öğrenmelerini en yüksek düzeye çıkarmak için birlikte çalışmayı sağlayan, küçük grupların öğretimsel kullanımudur. "İşbirlikli öğrenme, yapılandırılmış grup çalışmasıdır. Çok çeşitli yöntemleri olmakla birlikte, temel bileşenleri ortaktır" (Hendrix, 1996:430). Bu öğrenme sürecinde öğrencilerin bir görevi yerine getirmek amacıyla birlikte çalışarak bir konuyu öğrenmesi ve aktif rol oynaması her bir öğrencinin özgüvenini arttırarak, birçok yetenek ve becerisini ortaya çıkaracaktır. Bu süreçte asıl önemli olan öğrencinin başarılı olmasından ziyade o öğrencinin de bulunduğu grubun başarısıdır. Oluşturulan gruplarda grubun başarılı olması her bir öğrencinin performansına ve grup içindeki yardımlaşmaya bağlıdır. Buna bağlı olarak öğrencilerin birlik içerisinde ve takım halinde çalışarak konuyu öğrenmesi, grup arkadaşlarının birbirine yardımcı olmaları bu eğitim yönteminin asıl amacını ortaya çıkarmaktadır. Açık göz'ün de (1992) çalışmasında belirttiği üzere; işbirlikli öğrenmeyi diğer yöntemlerinden ayıran en önemli özellik, işbirlikli öğrenme grubundaki öğrencilerin, hem kendilerinin hem de diğer grup üyelerinin öğrenmelerini en üst düzeye çıkarmak için gayret sarf etmeleridir. Böylece elde edilen başarı, bireysel değil kolektif olmaktadır. Ayrıca Şimşek (1994) ise; yapılan deneysel araştırmaların işbirlikli gruplarda ortaklaşa çalışan öğrencilerin, tek başlarına ya da başkalarıyla yarışarak çalışan öğrencilerden daha yüksek akademik başarı gösterdiğini ifade etmektedir. İşbirlikli öğretim yöntemiyle öğrenciler arasında rekabet ve kıskançlık ortadan kalkacak grup bilinci ve paylaşma süreci etkili olacaktır. Bu durum rekabet sürecini sona erdirirken hem başarı hem de başarısızlık tüm grup üyelerince kabul edilecek böylece grupta bulunan her bir bireyin sorumluluğunu arttıracaktır. Oluşan bu sorumluluk ile öğrencilerin iletişim becerileri güçlenerek daha aktif bir rol sahibi olacaklar ayrıca başkalarının düşüncelerine saygı duyma, çok yönlü düşünme ve paylaşma gibi değerler ön plana çıkacaktır. Susar (2006) doktora tez çalışmasında işbirlikli

öğrenmenin en önemli özelliğini öğrencilerin ortak bir amaca göre küçük gruplar halinde birbirlerinin öğrenmesini desteklemeleri olduğunu belirtmiştir. İşbirlikli öğrenmenin gerçekleşebilmesi için gerekli olan beş temel koşulu ise şu şekilde sıralamıştır;

1. OLUMLU BAĞIMLILIK

Grup üyeleri, gruptaki bir üyenin kişisel çabalarını yalnızca kendisi için değil grup için olduğunu anlamalıdır. Öğrenme grubu içerisinde pozitif bağımlılık oluşturulmalıdır.

2. YÜZ YÜZE ETKİLEŞİM:

Grup üyeleri birbirlerinin başarılarını arttırmak için birbirine yardım etmeli, geribildirim sağlamalı, paylaşmalı, birbirini yönlendirmeli, desteklemeli ve cesaret vermelidir.

3. KİŞİSEL SORUMLULUK/KİŞİSEL DEĞERLENDİRİLEBİLİRLİK:

Grup üyelerini bireysel olarak daha güçlü hale getirmek amacıyla kişisel sorumluluklar yerine getirilmeli, bireysel değerlendirilme de bir sonraki aşamada öğrenenin daha iyi hazırlanmasına yardımcı olmalıdır.

4. KÜÇÜK GRUP BECERİLERİNİ VE KİŞİLER ARASI İLİŞKİLERİ SIK SIK KULLANMA:

- Birbirini tanıma ve güven duyma
- Doğru bir iletişim kurma
- Birbirini desteklemeyi kabul etme
- Anlaşmazlıkları yapıcı bir şekilde çözme

5. GRUP SÜRECİ:

Öğrenenin birbirini önemsemesi ve enerjisini grupla paylaşması, başarısızlık durumunda kendini yalnız hissetmemesidir. İşbirlikli öğrenme eğitim modelinin temelinde heterojen olarak oluşturulan grupların işbirliğine dayalı çalışmalar yapmasıyla işbirliğini temel alan becerilerin öğrenilmesi, grup üyelerinin etkileşimi ve birbirlerine katkı sağlamaları yer almaktadır. Bu durumun gelişimini sağlamakta en büyük rol öğretmene düşmektedir. Bu aşamada öğretmenin eğitim ortamını da göz önünde bulundurarak hedefler belirlemesi, bu hedeflere de bağlı olarak heterojen gruplar oluşturması gerekmektedir. Grup üyeleri ve hedeflerine uygun öğretim materyalleri seçilerek öğrencilerin işbirliğine dayalı kalmasını,

grup çalışmalarının etkili-verimli bir şekilde uygulanmasını ve son olarak değerlendirme ölçütlerini belirleyerek her bir öğrencinin gelişimini değerlendirmesi gerekmektedir. “İşbirlikli öğrenme yöntemlerinin temel özelliği öğrencilerin sınıf çalışmalarının çoğunu küçük ve ayrışık (heterojen) yapılı gruplarla yapmalarındır” (Slavin, 1980:316). Bu süreç içerisinde öğretmenin oluşturacağı grupların öğrencilerin yetenek, başarı ve kişilik özelliklerini göz önünde bulundurarak oluşturması önemlidir. Grupların belirlenen konu üzerinde araştırma yapması, konuyla ilgili bilgi toplaması, bireysel çalışmalarını grubun diğer üyeleriyle paylaşarak farklılıklardan yararlanılması, hoşgörü ortamı içerisinde tartışılıp yorumlanması ve elde edilen sonuçlardan tüm grup üyelerinin aktif olarak öğrendiği bir ürünün ortaya çıkarılması amaçlanmalıdır. Bu amaca bağlı olarak “öğrenci merkezli bir model olan işbirlikli öğrenmede, sosyalleşme sürecinin içselleştirilmesiyle öğrenciler, daha önce yapamadıklarını tek başına yapabilecek düzeye erişirler (Hauser, 1991:33-37). Böylece öğrenciler arasındaki olumsuz iletişimin, birbirleriyle yarışmalarının, bireysel öğrenme ve yalnız çalışma ile başarının diğer öğrencileri etkilemediği bir ortamın önüne geçilecektir. Bunların yerine öğrenciler kendi gruplarında ortak bir amaç için işbirliği ve bağlılık içerisinde sorumluluk alıp görev paylaşımı yaparak grubun başarısı için çalışacakları bir eğitim ortamı ortaya çıkacaktır. Ayrıca işbirlikli eğitim yönteminin uygulanması rekabet ve yarışmacı anlayışı sonlandırarak çağdaş eğitim sistemine uygun biçimde eğitim ortamı oluşturulup öğrencilerin derse karşı olumlu tutumlar ve benlik kavramı kazanmasına, bireysel ve sosyal becerilerini geliştirmesine zemin hazırlayacaktır. “Bu yöntemle çocukların arkadaşlarını kollama ve işbirliği tutumu geliştirdiği için sınıflarda öğrenciler arasında yarışmanın yıpratıcı etkileri ortadan kalkar” (Hendrix, 1996:333). Başarı seviyesi düşük olan öğrencilerin yarışmacı bir eğitim ortamında derse ve konuya adapte olabilmesi oldukça güçtür. Bu durum başarılı ve kendine güveni olan az sayıda öğrenciyi güdülerken diğerleri için huzursuzluk ve etkisiz bir güdüleme ortaya çıkarabilir. İşbirlikli öğretimin yarışmacı eğitim ortamına son vermesiyle öğrenciler arasında yüksek not alma, kıskançlık, kaybetme korkusu vb. gibi olumsuz güdüleyici ve psikolojik etkiler ortadan kaldırılmış olur. “İşbirlikli öğrenmede, çocuklar problemleri tartışır, karar verir, sunar ve birbirlerini yürekendirirler. Böylece farklı yapılarıdaki çocuklar birbirlerini tanıma fırsatı bulurlar” (Soldier, 1989:163). Bu olumsuz etkileri ortadan kaldırmak ve eğitim kalitesini arttırmak amacıyla “işbirlikli öğrenmenin gerçekleşebilmesi için karar verme, iletişim, karşılıklı güveni inşa etme ve her hangi bir anlaşmazlığı çözmek gibi beceriler, öğretmen tarafından amaçlı ve açık bir şekilde öğrencilere kazandırılmalıdır” (Saban, 2005:195). Böylece öğretmen öğrenci ilişkisinin yanı sıra öğrenciler arasındaki etkileşimde sağlanmış olacaktır. Bu durum sosyal ilişkilerin gelişmesini sağlar, topluma açık bir kişilik kazandırılmasına yardım eder (Kurtuluş, 1998:140-

141). Ayrıca öğrencilerin birbirleri arasında bilgi alış veriş yapmasını, görev paylaşımıyla sorumluluk alma duygusunu ve birbirleri arasında ki etkileşimi arkadaşlık bağlarını güçlendirecektir. “Ancak, geleneksel öğretim yöntemleriyle yetişmiş ve gelişime kapalı olan öğretmenler, yöntemin amaçlarını bilmeden ve gereğini yerine getirmeden ya yöntemi uygulamaktan kaçınmakta, ya da kötü uygulama örneği sergilemektedirler. Bu nedenle, öğretmenin uygulamaya çalıştığı yöntem ve tekniği iyi bilmesi ve yararına inanması bir ön koşul olarak düşünülmelidir” (Vural, 2003:188). Bu açıdan bakıldığında öğretmenlerimizin öğretmen adaylığı sürecinde aldıkları dersler büyük önem arz etmektedir. Bu bağlamda öğretmen yetiştirme sistemimizde, öğretim yöntemlerinin genel olarak öğretmen adaylarına teorik olarak öğretilmeye çalışıldığı söylenebilir. Bir başka deyişle, öğretim yöntemleri öğretmen adaylarına düz bir anlatım yöntemiyle öğretilmeye çalışılmaktadır. Günümüz eğitim anlayışında bulunan eğitim yöntemlerinin öğretmen adaylarına öğretilmesi sürecinde de teorik olarak düz bir anlatım yönteminden vazgeçilip bu alanda çeşitlendirmeler yapılmalı, çoklu yöntemlerle bilginin aktarılması ve ders ortamında uygulanması sağlanmalıdır. Böylece öğretmen adayları mesleğe başlamadan bu süreçte daha etkin ve bilgili bir şekilde öğrencilerini yetiştirmeye hazırlıklı olacaklardır. İşbirlikli eğitim modelinin uygulanması esnasında önem verilmesi gereken bir başka konu ise değerlendirme aşamasıdır. Bu aşamada eğitimci grup içi etkinliklerini her bir grup üyesinin çalışmasından sorumluluk alma şekline, grup içerisindeki işbirliğine, saygı hoşgörü paylaşma gibi değerlerin gelişimine göre ele alarak değerlendirmelidir. Gruplar oluşturulurken heterojen olmasına dikkat edilmelidir. Öğrenciler arasında başarı, yetenek, cinsiyet ve kişisel özellikleri göz önünde bulundurularak tüm grubun gelişimini arttıracak şekilde düzen verilmelidir. Böylelikle öğrenme güçlüğü yaşayan ya da yetenek seviyesi az olan öğrencilerin öğrenme becerileri, sosyal ve duygusal gelişimleri daha üst seviyeye çıkacaktır. Öğretmenin grupları oluşturmasıyla sınıfın gruplara ayrılmış olan küme çalışması düzeni tüm öğrencilerin işbirliği veriminin artışı sağlayacaktır. Böylece öğrenciler öğrenmeye daha hevesli, derse odaklı ve aktif bir şekilde katılım göstereceklerdir. Öğretmen bu işbirliğinin verimini arttırmak amacıyla grupların değerlendirmesinde tüm aşamaları planlamalı ve bu planlama dâhilinde değerlendirmeye almalıdır. Böylece amaçlar doğrultusunda planlanarak değerlendirmeye alınan tüm öğrencilerin yetenek, özsaygı, özyeterlilik, üst düzey düşünme ve problem çözme becerileri gelişim gösterecek, öğrenme hızları farklı olan bu öğrenciler yer aldıkları gruplarda iletişim becerilerini arttırarak paylaşımcı, katılımcı, hoşgörülü ve sorumluluk sahibi olan bireyler haline geleceklerdir. Bu amaçlar doğrultusunda işbirlikli eğitim modelinin farklı tekniklerini doğru yaklaşımlarla uygulamaya geçirmek hem öğrenciler hem de öğretmenler için daha

verimli ve etkili bir eğitim süreci oluşturacaktır. Bu sürecin uygulanmasında verimli ve etkili olması açısından kullanılması gereken teknikleri beş farklı grupta inceleyebiliriz;

1. ÖĞRENCİ TİMLERİ-BAŞARI GRUPLARI

Öğrenciler bireysel başarı ve becerileri göz önünde tutularak heterojen şekilde (en fazla altı kişilik) gruplara ayrılır. Öğrenme ünitesi gruplara verilerek hangi grup çalışmasının yapılacağı belirlenir. Yapılan çalışmaların ardından her bir öğrenciye bireysel olarak test uygulanır. Öğrencilerin test sonucunda aldıkları puana göre bir başarı sırası oluşturulur. Oluşturulan bu sıralamayla bireysel başarılar toplanarak grup başarısı ortaya çıkarılır. Bütün bunların sonunda en başarılı grup tespit edilerek ödüllendirilir. Senemoğlu (2001) 'na göre; çalışmanın başarılı olabilmesi için uygulanması gereken adımlar şu şekilde sıralanmıştır;

1. Derste öğretilen kavramların, ilkelerin ya da kuralların doğrudan uygulamalarını gerektirecek nitelikte olan çalışma yaprakları hazırlanmalıdır.
2. Her bir takımı oluşturan öğrenciler aldıkları iki çalışma yaprağı ile bireysel olarak soruları yanıtlayacak ve yanıtlarını yanıt kâğıdından kontrol edecektir. Burada önemli olan nokta, çalışma yapraklarındaki konular üzerinde çalışarak anlaşılmasının sağlanmasıdır.
3. Öğrencilere, çalışma yapraklarını tamamladıklarında gruptaki her bir öğrencinin izleme testini % 100 başarıyla yapacak düzeye gelmeleri gerektiği, soruları olduğunda, öğretmene sormadan önce takım arkadaşlarına sormaları gerektiği açıklanmalıdır.
4. Öğretmen, takımlar içindeki işbirliğini arttırmaya ve öğrencileri takım ödülü almaya teşvik etmelidir.

2. TARTIŞMA GRUBU

Heterojen grupların oluşturulmasının ardından öğrenme ünitesi ve tartışma konusu seçilir, gruplarla neler yapılabileceğine dair planlama yapılır, hazırlanma aşamasında okul içi ve okul dışında kaynaklardan yararlanılarak her bir grup raporunu hazırlar. Hazırlanan raporun sınıfa sunumu yapılarak tartışma açılır ve gruplar değerlendirilmeye alınır. Johnson, Johnson ve Holubec, (1994)'e göre; işbirlikli öğrenme, yapısı içerisinde oldukça avantajlı bir tekniktir. Öğrencilerin konuyla ilişkilendirecekleri düşünceleri ortaya koyması için hangi tarafta olduklarını bilmesi gerekmektedir. Öğrenciler dörde bölünür. Her grup da kendi içinde ikiye bölünür. Belirlenen her bir grubun görevi uygun bilgileri elde etmeyi öğrenme, bütün bilgileri araştırma, ikna edici tartışmalar hazırlama, ikna edici bir sunum hazırlama ile oluşmaktadır. Ayrıca grup tarafından bütün üyelerin de-

ğerlendirileceği nitelikli bir grup raporu hazırlanır. Sunumunu yapan grup, ikna edici bir sunum yaparken diğer gruplar da dikkatli bir şekilde dinler. Daha sonra öğrenciler sahip oldukları bilgi ve düşünceleri özgür bir şekilde paylaşarak tartışır. Her iki tarafında ortak kararı ortaya konulur. Öğrencilere konuları içeren bireysel sınav uygulanır.

3. AYRILIP- BİRLEŞME

Öğrencilerin gruplara ayrılmasının ardından oluşturulan grupların içinde de daha küçük gruplar oluşturulur. Bu aşamadan sonra konular parçalanarak oluşturulan küçük gruplara dağıtılır. Burada amaç yeni gruplar oluşturmak olacaktır. Bu bağlamda gruplardan birer üyenin katılımı sağlanarak yeni gruplar oluşturulur. Her bir gruptan seçilen üyeler parçalardan birini hazırlamak üzere bir araya getirilir. Böylece yeni gruplar konunun kendilerine ait olan bölümü üzerinde çalışırlar. Daha sonra grup üyeleri kendi grubuna dönerek edindikleri bilgi ve becerileri diğer grup üyelerine gösterirler. Grupların tüm konuya hâkim olmasının ardından bireysel çalışmalar değerlendirilecek şekilde sınav yapılır. Ayrılıp birleşme tekniği Silberman (1996)'a göre grup üyeleri arasında ki pozitif bağımlılığı oluşturmada oldukça etkilidir. Yine Johnson, Johnson ve Holubec (1994) öğrencilerin hem materyalin ilgili bölümü üzerinde çalışıp hem de bu bölümü diğer arkadaşlarına nasıl öğreteceklerini planlaması gerektiğini belirtmektedir. Ayrıca diğer üyelerin en iyi nasıl öğreneceğine ilişkin düşüncelerini ortaya koymalarını, öğrencilerin diğer arkadaşlarına da öğretmek için planlar oluşturup kendi gruplarına dönmelerini, her grup üyesinin kendi bölümüyle ilgili bildiklerini ve hazırladığı sunumu diğer grup arkadaşı ile paylaşması gerektiğini belirtmektedir. Bu aşamaların ardından sunumlar üzerinde diğer üyeler de düşünür ve tartışır. Materyalin bölümlerinin öğretimi bittikten sonra bütün konuları içeren bir sınav yapılarak değerlendirmeye alınır.

4. BİRLİKTE ÖĞRENME

Öğrencilerin bireysel başarı ve becerileri göz önünde tutularak gruplara ayrılır. Burada amaç her bir grup üyesinin ilgi duyduğu konu üzerinde çalışma yapabilmesinin sağlanmasıdır. Öğrenciler ilgi duydukları konu üzerinde çalışma yapmaları onların özgüvenini arttıracak ve belirgin özelliklerini ve yeteneklerini ortaya çıkaracaktır. Öğrencilerin ilgi duydukları çalışma da topladıkları bilgi, materyal ve edindikleri becerileri grup üyeleriyle paylaşmaları sağlanır. Silberman (1996)'a göre; bu teknikte, grup üyeleri arasında pozitif bağımlılığı oluşturmak oldukça etkilidir. Burada amaç öğrencilerin paylaşma duygusunu geliştirmektir. Daha sonra gruptaki her bir öğrencinin notu aynı olacak şekilde değerlendirme yapılır.

5. TAKIM - OYUN - TURNUVA

Öğrenciler yetenek ve cinsiyetlerine göre gruplara ayrılır. Burada rekabet ortamı yaratmadan grupların yapılacak turnuvada başarılı olması amaçlanmaktadır. Bu bağlamda öğrencilerin arkadaşlık bağı ve grup etkileşimi güçlenecektir. Öğretmen konuyu ve malzemeleri uygun şekilde gruplara verir. Öğrenciler birlikte çalışarak kaynak taraması yapıp gerekli bilgi ve materyalleri bir araya getirirler. Bu çalışma süreci içerisinde birbirlerini değerlendirerek hazırlık aşamasını tamamlarlar. Turnuva haftada bir kez gruplara kısa cevaplı sorular sorulması ve hazırlık sınavları düzenlenmesiyle uygulanır. Turnuvaya her bir grubu temsilen bir öğrenci katılır. Senemoğlu (2001) nun da belirttiği gibi; bu teknikte öğretmen, oluşturduğu gruplara konuyla ilgili sunumunu yaptıktan sonra takımlara konu ile ilgili kitap, makale vb. ders materyalleri verir. Takımlarda yer alan öğrenciler birbirlerine konuyu öğrettikten sonra, diğer takımlardan aynı düzeyde olan iki öğrenci yarışır. Bu öğrencinin aldığı puan takımının puanına eklenerek turnuvadaki puanlama ve sıralama oluşturulur. En yüksek puanı alan grup turnuvanın lideri olacaktır.

Müzik Eğitimde İşbirlikli Öğrenme

Sanat dalları içerisinde insan yaşamının bir parçası olan müzik sanat eğitiminin ve çağdaş eğitimin önemli bir koludur. “Müzik, toplumla etkileşip bütünleşen sanatların başında gelen, bir milletin gelişmişlik düzeyini belirlemede önemli bir unsurdur” (Öz, 2001:103). “Dolayısıyla hem duygusal olarak algılanabilmeli, hem de akıl ile kavranabilmelidir” (Karolyi, 1996:7). Müzik bireylerin çevreleriyle ilişkilerinde, sosyal yaşamlarında ve toplumların gelişmişlik düzeyini güçlendirmede belirleyici bir rol oynar. Eğitim ise “bireyleri ve toplumları biçimlendirmede, değiştirme ve geliştirmede en etkili süreçlerin başında gelmektedir” (Cüceoğlu, 2002:2). Bu bağlamda müzik eğitimi bireylerin başarılı olmalarını ve topluma kazandıracığı olumlu niteliklerin verilmesini amaçlar. “Sağlıklı bir eğitim, kişiyi ilgi ve yetenekleri doğrultusunda, onu en iyi şekilde yetiştirmeyi amaçlar. Her insan, yaşamı boyunca, eğitim ve öğretimini sürdürürken çok yönlü bir müzik ortamı içinde bulunur” (Öz, 2001:104). Okul öncesinden yüksek öğretim kurumlarına kadar uzanan bu çok yönlü müzik ortamında amaç; “öğrencinin müzikal gelişimini sağlamak, ön planda teknik yeteneğin değil, ifade zenginliğinin ve öğrencinin içindeki müzik duygusunun dışarıya aktarılabilmesini sağlamaktır” (Fenmen, 1991:26). Bu amaç doğrultusunda müzik eğitimi alan bireyin şarkı söyleyebilme ve çalgı çalabilme, ritmik ve ezgisel çözümlene yapabilme becerileri geliştirilir. “Bu süreçte daha çok eğitim gören bireyin kendi müziksel yaşantısı temel alınır, bu temelden yola çıkarak belirli amaçlar doğrultusunda planlı ve yöntemli bir yol

izlenir ve bu yolla belirli hedeflere erişilir” (Uçan, 1994: 16). Müziksel yaşantının temel alındığı bu süreç içerisinde hedeflenen amaçlara ulaşılabilme açısından öğrenciyi merkeze alan eğitimsel yöntemlere ve bu anlamda birçok değişim sürecine ihtiyaç duyulur. Milli Eğitim Bakanlığının (2006) aktardığı gibi; öğrenci merkezli eğitimin temel hedefi öğrenciyi merkeze alarak; birey olarak kendisinin ve sistemin ihtiyaç duyduğu değişim sürecini başlatmaktır. Öğrenci merkezli eğitim, öğrenmenin esas olduğu, her öğrencinin farklı zaman, tür ve hızda öğrenebileceğine inanan, düşünme becerilerini geliştirmenin yaratıcı düşünceyi geliştirdiğini kabul eden bir yaklaşımdır. Bu yaklaşımın gerçekleştirilmesi için müzik derslerinde öğrencilerin bir araya gelerek daha sosyal bir eğitim ortamı içerisinde olmaları onların farklı düzeylerde olan müzik potansiyelinin ortaya çıkarılmasını sağlayacaktır. Eğitim çağında olan her öğrenci farklı ilgi, ihtiyaç ve öğrenme yaşantılarına sahip olan bireylerdir. “Bazı öğrenciler bir ögeyi çok az denemeyle öğrenebilirken, diğerlerinin bu ögeyi tam olarak öğrenebilmeleri için daha fazla deneme yapmaları gerekebilir” (Bloom, 1995:135). Bu doğrultuda öğrenme alanlarının, stratejilerinin, yöntem ve tekniklerin de bireysel farklılıklara uygun bir şekilde oluşturulması gerekmektedir. Özellikle müzik eğitiminde bireysel farklılıklar öğrencilerin derse katılımını etkileyen unsurların başında gelmektedir. Bu bağlamda bazı öğrenciler derste aktif katılım sağlarken bazı öğrencilerse dersten tamamen uzaklaşıp hiçbir katılım gösteremeyerek bu eğitimden mahrum kalmaktadır. Bu durumun ortadan kaldırılması uygun bir öğretim yönteminin uygulanmasıyla çözülebilir. Buna bağlı olarak “öğrencilerde geliştirilmek istenen niteliğe, zaman ve fiziksel imkânlar, seçilen araç ve gereçlere, öğretmenin yönetime yakınlığına, grubun büyüklüğüne, öğrenci grubunun tutumuna, öğretmenin kişiliğine ve mesleki yaşantılarına göre gerçekleştirilecek” (Tan, Erdoğan, 2000:24). Bu açıdan bakıldığında yöntemin seçilmesi oldukça önemlidir. Bu amaçlar doğrultusunda planlanmış programlı bir yaklaşım, yöntem ve teknik belirlenmesi kuşkusuz müzik eğitimi alan öğrenciler için en önemli etkenlerden biri olacaktır. Son yıllarda eğitimin birçok alanında kalıcı öğrenme sağlamak için, aktif eğitim sistemine geçilmektedir ve bu sistem müzik eğitimi için son derece uygundur (Özevin, 2006). Müzik eğitimi alan öğrencilerin ders esnasında aktif katılım sağlayabilmesi ise oldukça önemlidir. ”Bu nedenle öğrenci iletişim içinde tartışmalı, ancak kendini özgür hissetmekten asla vazgeçmemelidir (Houser, 1991: 35). Öğrencilerin kendini rahat ve özgür hissettiği bir eğitim ortamını oluşturmak işbirlikli öğrenme modelinin uygulanması ile ortaya çıkacaktır. Bu bağlamda öğrencilerin bir arada çalışması yalnız çalışmalarından daha verimli ve katılımcı bir eğitim ortamı oluşturacaktır. Böylelikle “işbirlikli öğrenme gruplarındaki öğrenciler, birbirleriyle etkileşerek ve birbirlerine yardım ederek ortak bir ürün için çalışırlar” (Kurtuluş,

1998: 38). Bu nedenle işbirlikli öğrenme, yapılandırılmış bir grup çalışmasıdır. Çeşitli yöntemleri olmakla birlikte, temel bileşenleri ortaktır (Hendrix, 1996).

İşbirlikli öğrenme modelinde grup içi diyalog ve gruplar arası işbirliğinin sağlanması oldukça önemlidir. Öğrencilere, araç-gereçler ve öğrenme materyalleri ile öğrenmeye kendi istekleri doğrultusunda yön vermeleri için fırsat verilmelidir. Bu yaklaşımda öğretmen yalnızca bir rehber, danışman konumundadır, aktif olan ise öğrencidir (Yılmaz, 2007). Bu bağlamda uygulanan müzik dersi müfredatı üniteleri ve kazanımları hem bireysel hem de grup çalışmalarına yönelik etkinlikleri öngören bir yapı içerisinde işlenmelidir. Bilindiği gibi müzik dersi öğrencilerin birbirleriyle etkileşim içerisinde oldukları ve kendilerini ifade etmeleri gereken bir derstir. Her bir öğrencinin müzik alanında bu ifade şeklini ortaya çıkarabilmesi heterojen şekilde oluşturulacak grup çalışmalarlarıyla gerçekleştirilebilir. Bu gruplar müziksel olarak farklı yetenekleri, gereksinimleri ve öğrenme biçimleri göre oluşturulmalıdır. Bu oluşum içerisinde “baskın karaktere sahip öğrencilerin grubundaki diğer çocuklar üzerinde baskı kurarak tamamen kendi kurallarını ve fikirlerini empoze etmesine izin verilmemeli, eğitimci tarafından, tüm öğrencilerin fikirlerini söyleyerek olumlu tartışmalarla ortak payda da buluşabilecekleri bir çalışma ortamı sağlanmalıdır” (Yılmaz, 2005: 24). Oluşturulan bu gruplarda öğrencilerin diğer öğrencilerle olumlu etkileşim içerisinde bulunması, onların kendine güvenini arttıracak ve daha sosyal bir şekilde kendilerini ifade etmelerini sağlayacaktır. Bu durumda, verilecek eğitimin planlanması ve öğretimsel uyarlamaların yapılması gerekmektedir. Müzik eğitimi açısından bakıldığında öğretim yöntemlerinde bu yapıya uygun olan ve tüm öğrencilerin akademik ve sosyal gelişimlerini geliştirmeyi hedefleyen işbirlikli öğrenme modeli uygulanabilirliği en uygun yöntemlerden birisidir. “Öğrenci merkezli olan ve yapısalcı anlayışa uygun düşen işbirlikli öğrenme, öğrencilerin sanatsal ifade yeterliliklerini geliştiren, öğrenmeyi kolaylaştıran, kaygıyı azaltan, özgüven duygusunu geliştirerek, “ben” duygusu yerine” “biz” duygusunun gelişmesine yardımcı olan, yardımlaşma, paylaşma, sorumluluk alma ve işbirliği yapma gibi sosyal becerilerin ve insani vasıfların gelişmesine yardımcı olan, öğrencilerin okulu sevmesini sağlayan, bilişsel ve duyuşsal alan gelişimleri üzerinde etkili, çağdaş bir eğitim modelidir” (Yılmaz, 2007: 755). Ayrıca Kocabaş ve Uysal, (2006)’ın çalışmasında belirttiği gibi; bu yöntemin müzik eğitimi alanında uygulanması sınıf içerisinde bulunan bütün öğrencilerin başarısını artırır; öğretmene öğrencilerle olumlu ilişkiler kurmada yardım eder; öğrencilere sağlıklı sosyal, psikolojik ve bilişsel gelişimleri için ihtiyaç duydukları deneyim fırsatlarını sunar.

İlköğretim müzik dersi müfredatı içeriğinde bulunan öğrenme alanları ve bu alanları oluşturan kazanımlar öğrencilerin müzikal gelişim ve becerilerini geliş-

tirmek, müziksel kültür ve bilgilerini arttırmak amacıyla planlanarak hazırlanmıştır. Müzik Dersi Öğretim Programı;

- A. Dinleme-Söyleme-Çalma,
- B. Müziksel Algı ve Bilgilenme,
- C. Müziksel Yaratıcılık
- D. Müzik Kültürü

adı altında dört temel öğrenme alanı üzerine oturtulmuştur. Bu öğrenme alanlarının her birisi kendi içerisinde kazanımları barındırmaktadır. Bu kazanımların müzik dersi uygulanmasında bireysellikten ziyade takım çalışmasının ön plana geçmesi ile her öğrencide farklı düzeylerde olan müzik yeteneğini ve becerisini ortaya çıkaracağı düşünülmektedir. Bu düşüncenin temeli olan sağlıklı ve etkili bir müzik eğitimi, müzik dersi öğretim programının uygulanmasında çağdaş eğitim yöntemlerinin kullanılmasıyla amacına ulaşılabilir.

Bu amaçlar doğrultusunda çalışmanın amacı ilköğretim müzik derslerinde işbirlikli eğitim modelinin ilköğretim müzik dersi öğretim programı içerisinde bulunan ünitelerde uygulanması ile öğrencilerin etkili, verimli ve aktif derse katılım etkililiğini ortaya çıkarmaktır. Bu doğrultuda işbirlikli eğitim modelinin ilköğretim 6. sınıf “kendi ezgimi oluşturuyorum” ünitesinde öğrencilerin bu ünitenin ilgili kazanımlara ulaşmasında ki etkisini ortaya çıkarmak araştırmanın amacını oluşturmaktadır. Bu bağlamda “kendi ezgimi oluşturuyorum” ünitesinin işbirlikli eğitim modelinin 5 farklı tekniğinden biri olan “öğrenci timleri-başarı grupları” tekniği ile uygulanması bu çalışma bazında uygun görülmüştür.

İlköğretim 6.Sınıf Müzik Dersi

Ünite; Kendi Ezgimi Oluşturuyorum

Öğrenme Alanı;

- A. Dinleme, Söyleme, Çalma.
- B. Müziksel Algı ve Bilgilenme.
- C. Müziksel Yaratıcılık.

Kazanımlar;

Temel müzik ve yazı öğelerini kullanır.

Öğrendiği notaları seslendirir.

Kendi oluşturduğu ezgileri seslendirir.

Müzik çalışmalarını sergiler.

Ezgilere kendi oluşturduğu ritim kalıbı ile eşlik eder.

Kendi oluşturduğu ritim kalıbını seslendirir.

Yöntem ve Teknikler;

Ritimleme, Söyleme, Çalma, Yaratma, Üretme.

Araç ve Gereçler;

Enstrüman (melodika, blokflüt, org vb.).

Vurmalı çalgılar (ritim çubukları, zil, marakas, kastanyet, tef vb.)

1. Etkinlik;

Farklı yetenekleri, gereksinimleri ve öğrenme biçimleri göz önünde tutularak öğretmen en fazla 6 kişiden oluşan gruplar oluşturur. Bu aşamanın ardından her bir grup sıralarını birleştirerek kümeler şeklinde birbirinden ayrılır. Öğretmen öğrenme ünitesiyle ilgili daha önce hazırladığı örnek ezgi ve örnek ritim kalıplarını, ezgi ve ritimleri oluştururken uyulması gereken kuralları, do1-do2 dizisinin yazılı olduğu dizeği içeren bilgilendirme notlarını gruplara dağıtır. Kısa bir süre için hep beraber inceleyerek kendi aralarında fikir alışverişi yapmalarını ister. Bu kısa tartışmanın ardından öğretmen ezgi ve ritim oluşturmak amacıyla belirlediği kuralları tekrar dile getirir;

1. Ezgi 8 ölçüden oluşacak, 4/4 lük ritim kalıbında yazılacak
2. Do1 ile başlayacak
3. 2. ölçü mi notasıyla, 4. ölçü do1 notasıyla bitecek
4. 5. ölçü la sesi ile başlayacak
5. 8. ölçü Do1 sesiyle bitecek
6. 4'lük ve 8'lik ritim kalıpları kullanılacak.

Do1-Do2 Dizisi

Örnek Ezgi

Örnek Ritim

2. Etkinlik;

Öğretmen bu kurallar dâhilinde tüm sınıfla beraber örnek verdiği ezgi ve ritmi tahtaya yazarak anlatır. Daha sonra her bir grubun kendi istekleri dâhilinde örnekleri iş paylaşımı yaparak seslendirmelerini ister. Örneğin; 6 kişilik bir grupta iki kişi notaları okuma, iki kişi ritim çalma, iki kişi ezgiyi çalma şeklinde iş paylaşımı yapılabilir. Bunun için kısa bir zaman tanınır ve ardından her grup sırayla dinlenir. Burada isteyen öğrenci notaları okuyarak, isteyen öğrenci örnek ritmi çalarak, isteyen öğrenci ise flüt ya da melodika çalarak örnek ezgiyi ve ritmi beraberce seslendirirler. Böylece öğrenciler başarılı olduğuna inandığı görevi üstlenerek sorumluluk alıp daha özgüvenli ve rahat derse katılım sağlayacak, ayrıca kendini daha iyi ifade ederek derse aktif kaldığını göstereceklerdir.

3. Etkinlik;

Her gruptan kendilerine verilen örnekleri inceleyerek kurallar dâhilinde ezgi ve ritim kalıbı oluşturmaları istenir. Bu süreç içerisinde öğretmen gruplar arasında dolaşarak rehberlik eder. Bu rehberlik sürecinde öğretmen konuya ilişkin yanıtları tespit eder ve öğrencilerin bu yanıtlara grup içerisinde beraberce çözüm yolları bulmalarını ister. Ayrıca öğrencilerin katılımlarına bakarak grup içerisinde daha aktif olabilmelerini sağlamaya çalışır. Her bir grubun görevini tamamlamasının ardından yeniden çalma ve söyleme aşamasına geçilir. Her grup kendi içerisinde işbirliği yaparak kendi oluşturduğu ritim ve ezgiyi seslendirir. Bu aşamada öğretmen her grubun performansını hazırlanmış olan gözlem formuna göre değerlendirir. Bu noktada öğrenciler bireysel olarak değil grubun performansı ile değerlendirmeye alınır.

4. Etkinlik;

Grupların birbirleriyle etkileşime geçmeleri ve fikir alışverişi yapmalarını sağlar. Kendi içerisinde iletişimi sağlamış olan öğrenciler diğer gruplarla da iletişime geçerek farklı fikirlerini, doğrularını ve yanıtlarını tartışarak farkındalıklarını

arttırırlar. Bu işlemin ardından etkileşim gruplarındaki öğrenciler kendi gruplarına dönerek takım arkadaşlarıyla beraber hazırladıkları etkinliği tekrar baştan sona kontrol eder.

5.Değerlendirme;

Değerlendirme iki aşamadan oluşur;

1. Takım içerisindeki etkinliklerin değerlendirilmesi,
2. Bireysel değerlendirme,

Bu aşama da, oluşturulan her grup sırası ile ortaya alınarak performanslarının sergilenmesi istenir. Şu unutulmamalıdır ki grup içerisinde çalma, söyleme ve ritimleme grupları öğrenciler tarafından seçilmiş olmalı, böylelikle her öğrenci kendini başarılı hissettiği alanda performans vererek gruba faydalı olduğu fikrini kavrayacak ve özgüveni artarak ders katılımı bir sonraki derse de yansıyacaktır. Değerlendirme aşamasında her grubun performans süresi takip edilerek öğrencilerin yaptıkları hatalar düzeltilip öğrencilere tekrar denemeleri için fırsat verilmelidir. Çalma ve söyleme aşamasının grupsal olarak değerlendirilmesinin ardından başarı testi uygulamasına geçilir. Öğrencilerin konu ile ilgili temel müzik ve yazı kurallarını doğru kullanabildiklerini değerlendirmek amacıyla her bir öğrenciye hazırlanmış olan başarı testi uygulanır. Bu testin ardından öğrencilerin aldıkları puanlar ile başarı sıralaması oluşturulur. Oluşturulan bu sıralamaya bireysel başarılar ve grup değerlendirmeleri de eklenerek grup başarısı ortaya çıkarılır. En başarılı grup tespit edilir ve ödüllendirilir.

Örnek Gözlem Formu

Maddeler	Tamamen	Büyük Ölçüde	Kısmen	Nadiren	Hiç
1.Grupta öğrenciler işbirliği içinde çalıştı.					
2.Grupta görev ve sorumluluklar uygun şekilde paylaşıldı.					
3.Grup tüm öğrenciler motivasyonu yüksek bir biçimde çalışmaya katıldı.					
4.Grupta tüm öğrenciler birbiriyle iletişim içindeydi.					
5.Oluşturulan ezgi kurallara uygun yazıldı.					
6.Oluşturulan ritim kurallara uygun yazıldı.					

7.Şarkının ezgisi uyum içinde çalındı.					
8.Şarkının ezgisi uyum içinde söylendi.					
9.Şarkının ritmi uyum içinde vuruldu.					
10. Çalma, söyleme ve ritimleme performansı uyum içerisinde sergilendi.					

Örnek Başarı Testi

1. Do1 mi ve sol notaları hangi şıkta doğru yazılmıştır?

A)

B)

C)

D)

2. Aşağıdakilerden hangisi 8'lik nota değerinde yazılmış re fa la si notalarıdır?

A)

B)

C)

D)

3. Aşağıdakilerden hangisi 4/4 lük hazırlanmış bir ölçüdür?

A)

B)

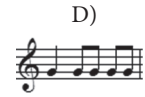
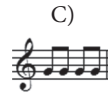
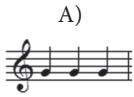
C)

D)

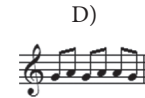
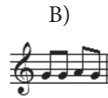
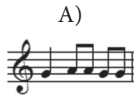
4. Aşağıdakilerden hangisi 2 tane 4'lük nota ve 4 tane 8'lik nota değeriyle oluşturulmuştur?

5. Verilen bir ölçülük ezgiye hangi ritim kalıbı uygundur?

6. Verilen bir ölçülük ritim kalıbına hangi ezgi uygundur?

7. 4/4 lük bir ezgi oluşturmak istediğimizde aşağıdakilerden hangisine dikkat etmemiz gerekir.

- A) Ölçünün içerisinde bulunan nota değerleri toplamı dört vuruş olmalıdır.
- B) Ölçünün içerisinde bulunan sesler hep aynı olmalıdır.
- C) Ölçünün içerisinde bulunan notalar toplam dört tane olmalıdır.
- D) Ölçünün içerisinde bulunan notalar sadece dörtlük nota değerinde olmalıdır.

8. 4/4 lük bir ritim kalıbı oluşturmak istediğimizde aşağıdakilerden hangisine dikkat etmemiz gerekir.

- A) Ölçünün içerisinde bulunan nota tartım değerleri sadece sekizlik nota değerinde olmalıdır.
- B) Ölçünün içerisinde bulunan nota tartım değerleri toplamı dört vuruş olmalıdır.

- C) Ölçünün içerisinde bulunan notalar ezgi oluşturmaldır.
D) Ölçünün içerisinde dört tane nota olmalıdır.

9. 4'lük nota değerlerini kullanarak aşağıdaki boş dizeğe Do1 notasından Do2 notasına kadar yazınız.

---

10. 8'lik nota değerlerini kullanarak aşağıdaki boş dizeğe Do2 notasından Do1 notasına kadar yazınız.

Sonuç;

Öğrencilerin düşüncelerini ortaya koyarak, birbirlerini dinleyerek sorumluluk alabilecekleri, kazanımların daha verimli olması açısından etkili bir öğretim sürecinin gerçekleşmesi için kullanılması gereken işbirlikli eğitim modeli günümüz eğitim anlayışlarından bir tanesidir. Bu model öğrenciyi merkeze alan ve öğrencinin derse katılımını arttıran bir anlayış olarak göze çarpmaktadır. İşbirlikli öğrenme öğrencilerin öğrenme hedeflerini gerçekleştirmek amacıyla gruplar halinde çalışmalarını ve bu çalışmalar ile başarıları için ödüllendirildikleri eğitim sürecidir. Bu eğitim sürecinde öğrencilerin aldıkları görevleri yerine getirmek amacıyla birlikte çalışarak kazanımları öğrenmesi ve aktif rol oynaması onların özgüvenini arttırarak yeteneklerini ve becerilerini ortaya çıkarır. Bu amaca bağlı olarak kendisini sosyalleşme sürecinin içerisinde bulan öğrenciler daha önce yapamadıkları ya da yapmaya cesaret edemedikleri etkinlikleri tek başına yapabilecek düzeye erişirler. Duruma farklı bir açıdan bakılacak olursa öğrencilerin birbirleri arasında bilgi alış verişini yapması, görev paylaşımıyla sorumluluk alma duygusu, etkileşimleri ve bağlılık hissiyatları güçlenmiş olacaktır. Öğrenciler üzerinde etki edecek olan bu pozitif yaklaşımlardan yola çıkarak işbirlikli eğitim modelinin farklı tekniklerini

doğru yaklaşımlarla uygulamaya geçirmek, hem öğrenciler hem de öğretmenler için daha verimli ve etkili bir eğitim süreci oluşturacaktır. Bu eğitim sürecinin içerisinde yer alan müziksel yaşantıyı temel aldığımızda hedeflenen amaçlara ulaşılabilme açısından öğrenciyi merkeze alan eğitimsel yöntemlere ve bu anlamda değişim sürecine ihtiyaç duyulur. Eğitim çağında olan her öğrenci farklı ilgi, ihtiyaç ve öğrenme yaşantılarına sahip olan bireylerdir. Özellikle müziksel yaşantının büyük bir parçası olan müzik eğitiminde, bireysel farklılıklar öğrencilerin derse katılımını etkileyen unsurların başında gelmektedir. Bu bağlamda bazı öğrenciler derste aktif katılım sağlarken bazı öğrencilerse dersten uzaklaşarak yeterli katılımı gösteremez ve bu eğitimden mahrum kalabilirler. Bu durumun ortadan kaldırılması uygun bir öğretim yönteminin uygulanması, planlanmış programlı bir yaklaşım, yöntem ve teknik belirlenmesi ile sağlanır. Kuşkusuz müzik eğitimi öğrencilerin kendilerini rahat hissettikleri önemli derslerden birisidir. Öğrencilerin bu rahatlıkta olmasını sağlayacak bir eğitim ortamını oluşturmak işbirlikli öğrenme modelinin uygulanması ile daha kolaylaşacaktır. Bu bağlamda öğrencilerin bir arada grup olarak çalışması bireysel anlamda çalışmalarından daha verimli olacaktır. Ayrıca bu durum her bir öğrencinin derse katılımını sağlayan bir eğitim ortamı ortaya çıkarır. Dolayısıyla oluşturulmak istenilen eğitim ortamında uygulanan müzik dersi müfredatı üniteleri ve kazanımları hem bireysel hem de grup çalışmalarına yönelik etkinlikleri öngören bir yapı içerisinde işlenmelidir. Bu yapı içerisinde müzik dersinin, öğrencilerin birbirleriyle etkileşim içerisinde oldukları ve kendilerini ifade etmeleri gereken bir süreç olduğu bilinmektedir. Bu açıdan bakıldığında öğretim yöntemlerinde bu yapıya uygun olan ve tüm öğrencilerin akademik ve sosyal gelişimlerini geliştirmeyi hedefleyen işbirlikli öğrenme modeli uygulanabilirliği en uygun yöntemlerden biridir. Öğrenciyi merkezinde tutan ve yapısalcı anlayışa bağlı olan işbirlikli öğrenme; öğrencilerin müzikal yeterliliklerini geliştiren, öğrenmeyi kolaylaştıran, kaygıyı azaltan, özgüven duygusunu geliştirerek, “biz” kavramını ön plana çıkaran, yardımlaşma, paylaşma, sorumluluk alma ve işbirliği yapma gibi sosyal becerilerin gelişmesine katkı sağlayan, öğrencilerin derse katılımını kolaylaştıran, bilişsel ve duyuşsal alan gelişimleri üzerinde etkili, çağdaş bir model olarak müzik eğitimi içerisinde uygulanması gereken bir yöntemdir. Bu yöntem ile sınıf içerisinde bulunan bütün öğrencilerin başarısı, öğretmenle öğrencilerin olumlu ilişkiler kurması, öğrencilerin sağlıklı, sosyal, psikolojik ve bilişsel gelişim göstermeleri sürecin pozitif etkileri olarak ortaya çıkacaktır. Bilindiği üzere eğitim sürecinin önemli bir parçasını ilköğretim dönemi ve bu dönem içerisinde sürdürülen müzik eğitimi dersleri oluşturmaktadır. İlköğretim müzik derslerinde işbirlikli eğitim modelinin ilköğretim müzik dersi öğretim programı içerisinde bulunan ünitelerde uygulanması öğrencilerin etkili, verimli

ve aktif dersi katılım etkililiğini ortaya çıkaracaktır. Bu etkileri ilköğretim müzik dersi kapsamında ortaya çıkarabilmek adına müzik dersi müfredatı içeriğinde bulunan öğrenme alanları ve bu alanları oluşturan kazanımlar önemle ele alınmalıdır. Eğitim süreci içerisinde işbirlikli yöntemin kazanımlara uyarlanarak bu kazanımların etkinlikleri düzenlenmeli böylece öğrencilerin müzikal gelişim ve becerilerini geliştirmek, müziksel kültür ve bilgilerini arttırmak amaçlanmalıdır. Bu amaçlar doğrultusunda öğrenme alanlarının kendi içerisinde bulunan kazanımları ve ilgili kazanımın etkinliklerini işbirlikli yöntemin alt boyutlarına uygun olacak şekilde düzenlenerek uygulanması, bireysellikten ziyade takım çalışmasının ön plana geçmesi ile her öğrencide farklı düzeylerde olan müzik yeteneğini ve becerisini geliştirerek önemli etkiler sağlayacaktır.

KAYNAKLAR

- Açıkgöz, K. Ü. (1992). *İşbirlikli öğrenme: Kuram, araştırma, uygulama*. Malatya: Uçurel Matbaa..
- Açıkgöz, K. Ü. (2003). *Etkili öğrenme ve öğretme*. Ankara: Eğitim Dünyası Yayınları.
- Bloom, B. S. (1998). *İnsan nitelikleri ve okulda öğrenme*. Ankara: MEB yayınları.
- Christison, M. A. (1990). Cooperative learning in the EFL classroom. *English Teaching Forum*, 28(4), 6-9.
- Cüceoğlu, G. (2002). *Eğitim fakültelerinin güzel sanatlar eğitimi bölümü müzik öğretmenliği anabilim/anasanat dalı bireysel çalgı eğitimi 1-11 (flüt) dersi için "yerelden evrensel" bir öğretim programı model önerisi* (Yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Demirel, Ö. (2006). *Öğretim ilke ve yöntemleri: Öğretme sanatı*. Ankara: Pegem yay.
- Dewey, J. (1996). *Demokrasi ve eğitim*. M. S. Otaran (Çev.), İstanbul: Başarı Yayıncılık.
- Doğan, A., Bayrakçeken, S. ve Doymuş, K.. (2013). *İşbirlikli öğrenme modeli ve uygulanması* (1. Baskı). Ankara.: Pegem Akademi Yayınları.
- Soldier, L. L. (1989). Cooperative learning and the native american student. *Phi Delta Kapan*, 71(2), 161-163.
- Doymuş, K., Şimşek, Ü. ve Bayrakçeken, S. (2004). İşbirlikçi öğrenme yönteminin fen bilgisi dersinde akademik başarı ve tutuma etkisi. *Türk Fen Eğilimi Dergisi*, 1, 103-115.
- Fenmen, M. (1991). *Müzikçinin elkitabı*. Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
- Gömlüksiz, M. (1997). *Kubaşık öğrenme temel eğitim 4. sınıf öğrencilerinin matematik başarıları ve arkadaşlık ilişkileri üzerine deneysel bir çalışma*. Adana: Kemal Matbaası.
- Hendrix, J. C. (1996). Cooperative learning: Building a democratic community. *The Clearing House*, 69, 333-336.
- Houser, N. O. (1991). A collaborative processing model for art education. *Art Education*, 44 (2), 33-37.
- Johnson, D. W., Johnson, R. T. Ve Holubec, E. J. (1994). *The nuts and bolts of cooperative learning*. Minnesota, MS; Interaction Book.
- Karolyi, O. (1996). *Müziğe giriş*. M. Nemutlu (Çev.). İstanbul: Pan Yayıncılık.
- Kocabaş, A. ve Uysal, G. (2006). İlköğretimde işbirlikli öğrenmenin müzik öğretiminde sınıf atmosferi ve şarkı söyleme becerileri üzerindeki etkisi. *Ulusal Müzik Eğitimi Sempozyumu içinde. Denizli: Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi*.
- Kurtuluş, Y. (1998). *Sanat eğitiminde işbirlikli öğrenme* (Yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi Sos-

- yal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı. (2006). *İlköğretim müzik programı*. Ankara.
- Öz, N. (2001). İnsanın kültürel gelişiminde müzik eğitiminin önemi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(1), 101- 106.
- Özevin, B. (2006). Oyun, dans ve müzik dersine ilişkin motivasyon ölçeği. *Ulusal Müzik Eğitimi Sempozyumu içinde*. Denizli: Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi.
- Saban, A. (2005). *Öğrenme-öğretme süreci yeni teori ve yaklaşımlar*. Ankara: Nobel.
- Senemoglu, N. (2001). *Gelişim öğrenme ve öğretim kuramdan uygulamaya*. Ankara: Ethem Yayıncılık.
- Silberman, M. (1996). *Active learning- 101 strategies to teach anysubject*. Massachusetts, MA: Company Needham Heights.
- Slavin, R. E. (1988). When does cooperative learning increase student achievement? *Psychological Bulletin*. 94(3), 429-445.
- Soldier, L. L. (1989). Cooperative learning and the native american student. *Phi Delta Kapan*, 71(2), 161-163.
- Susar, F. (2006). *İlköğretim 4. sınıf Türkçe öğretiminde çoklu zeka kuramına dayalı işbirlikli öğrenme yönteminin erişi, tutumlar, öğrenme stratejileri ve çoklu zeka alanları üzerindeki etkileri* (Doktora tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri, İzmir.
- Şimsek, A. (1994). Etkileşimli teknolojilerin verimli kullanımı için kubasık öğrenme. *I. Eğitim Bilimleri Kongresi, Kuram- Uygulama- Arastırma: Bildiriler* (s. 451-460) içinde. Adana: Çukurova Üniversitesi.
- Tan, Ş. ve Erdoğan, A. (2000). *Öğretimi planlama ve değerlendirme*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Uçan, A. (1994). *Müzik eğitimi*. Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları..
- Vural, B. (2003). *Öğretim faaliyetlerinde yöntem-teknik ve etkinlikler*. İstanbul: Hayat Yayınları.
- Yılmaz, A. (2001). İşbirliğine dayalı öğrenme; etkili ancak ihmal edilen ya da yanlış kullanılan bir metot. *Milli Eğitim Dergisi*. Sayı: 150.
- Yılmaz, M. (2005). *Görsel sanatlar eğitiminde uygulamalar*. Ankara: Gündüz yay.
- Yılmaz M. (2007). Görsel sanatlar eğitiminde işbirlikli öğrenme. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 15 (2).